Tagħrif miġbur mill-Arkivista

Raymond Agius

75 Sena Storja B'Impenn lejn il-Ġejjieni

Introduzzjoni

Il-bidu tas-snin tletin f'Malta, kienu snin ta' taqlib kbir ta' natura soċjali, politiku u reliġjuż. Iż-Żejtun, xejn inqas minn bnadi oħra f'Malta u Għawdex, kien imdaħħal sew f'dan kollu, anzi f'ċertu sens iż-Żwieten kienu protagonisti f'dawn il-ġrajjiet.

L-Għaqda Banda Żejtun nnifisha, frott ta' dawn il-ġrajjiet, twaqqfet f'Settembru 1933, waqt li l-Banda Żejtun bdiet tiffunzjona f'Novembru 1930. Għall-ewwel dawn iż-żewġ avvenimenti fi spazju ta' tliet snin u kif l-ewwel twaqqfet il-**banda** u wara l-**Għaqda**, jaħbtu jfixkluk. Iżda meta ssir taf bil-ġrajja sħiħa tifhem kif u għaliex seħħ dan kollu.

Snin it-Tnissil

L-ewwel Kumitat tal-Partit tal-Ħaddiema fiż-Żejtun twaqqaf fl-1922, iżda wara xi żmien ma baqax jiffunzjona. Fit-18 ta' April 1927 **Nikola Attard** u **Mikiel Caruana** laqqgħu kumitat proviżjorju ġdid. Magħhom issieħbu **Ġanni Zammit, Benedett Magro, Ċensu Caruana, Karmenu Tabone, Piu Caruana, Karmenu Vella, Antonio Caruana** u **Nurat Bugeja**.

Bdew ifittxu dar għall-każin u jħejju għal-laqgħa ġenerali li saret fil-5 ta' Settembru ta' l-istess sena. L-ewwel kumitat ġie ffurmat hekk:

President	Mikiel Caruana
Viċi President	Nikola Attard
Segretarju	Ġanni Zammit
Assistent Segretarju	Karmenu Grima
Kaxxier	Benedett Magro
Assistent Kaxxier	Nazzareno Carabott
Direttur	Karmenu Vella

Membri: Anton Caruana, Ġużeppi Caruana, Nazzarenu Cardona, A. Busuttil, Salvu Mifsud, Grezzju Mallia, Karmenu Tabone, Konsulat Caruana, Ġużeppi Mizzi, L. Sciberras, Anton Lungaro u Vincenzo Azzopardi.

Bħala direttur spiritwali ġie magħżul il-Kanonku Dun Ġwann Vella.

Il-kumitat proviżorju kien tħabat sabiex jikri dar għall-każin u kien hemm ħsieb li jieħdu dar fi Triq il-Madonna tal-Bon Kunsill iżda flus biżżejjed għall-kera mitlub ma kienx hemm. Għalhekk laqgħu l-offerta tal-President Mikiel Caruana li d-dar proprjetà tiegħu, Numru 26 *Piazza Maggiore* (illum Misraħ Girgor Bonici) tintuża bħala każin.

Il-kumitat il-ġdid intefa' b'ruħu u b'ġismu għal xogħol bla heda b'riżq iż-Żejtun u ż-Żwieten. Minn barra l-volumi ta' ittri li nkitbu lill-Aworità sabiex jgħinu l-kotra li dak iż-żmien kienet tinsab f'kull xorta ta' bżonn, l-Għaqda bdiet klassijiet għat-tagħlim tal-Malti b'xejn. Kienu minn ta' quddiem biex titressaq il-liġi tal-kontroll tal-kera, il-proġett Ebejer, u l-*Compensation Act* għal min iweġġa' fuq ix-xogħol. Ġabru l-firem ta' tliet mija u erbgħa u sittin persuna sabiex is-servizz tad-dawl elettriku jitwassal iż-Żejtun u rsistew sabiex il-pjazza tinkesa bis-siment u jinqata' t-trab mit-toroq tar-raħal.

Il-Labour Jazz

Minn barra l-politika kienu jeħdew bil-mużika. Xi wħud kienu jdoqqu strumenti mużikali, billi kienu telqu mill-Għaqda Mużikali Beland, taż-Żejtun. Waqt seduta tat-Tnejn 16 ta' April 1928 Anton Caruana għamel proposta biex fil-każin titwaqqaf *Jazz Band*. Karmenu Grima ssekondaħ. Sitta minn dawk preżenti vvutaw favur u sitta oħra vvutaw kontra. Ġużeppi Maria

Caruana l-pittur, li kien qed jippresiedi l-laqgħa, ivvota favur u l-proposta għaddiet.

Dan il-proġett mexa 'l quddiem u fis-seduta ta' l-24 ta' Lulju ta' l-istess sena Karmenu Grima ppropona li jibdew jixtru l-istrumenti. Il-minuti jaqraw hekk, *Proposta mis-Sur C. Grima biex jinxtraw xi strumenti għall-Jazz Band. C. Grima ddeċieda li jixtri l-istrumenti tiegħu oboe, C. Caruana jixtri tiegħu euphonium, G. Gauci jixtri tiegħu trumbun...* Il-bumbardun inxtara bejn Karmenu Grima, Ġanni Zammit, Benedett Magro, Ġużeppi Maria Caruana u Konsulat Caruana bil-kundizzjoni li jitħallsu lura meta jkun hemm fondi fil-kaxxa tal-każin. Il-każin xtara l-kumplament u hekk fi ħdan id-Dar tal-Ħaddiema taż-Żejtun twaqqfet il-***Labour Jazz*** b'kumpless ta' ħmistax.

F'qasir żmien din il-*Jazz Band* kisbet popolarità. Bosta kienu jistiednu dan il-kumpless għall-ballijiet, tiġien u reċti tat-teatrin. Naturalment kienet tieħu sehem ukoll f'*meetings* jew attivitajiet oħra tal-Partit tal-Ħaddiema, kif ukoll fieri, tombla u l-festi ta' l-ewwel ta' Mejju. Il-*Jazz Band* kien imexxija l-Kurunettista **Salvu Pace**. Tant għamlet isem li f'Mejju ta' l-1929 ġiet mistiedna tieħu sehem fil-festa titulari tal-Marsa. Karmenu Grima li kien segretarju wieġeb, "ma nistgħux nilqgħu x-xewqa tagħkom għar-raġuni li m'aħniex armati biex indoqqu barra f'okkażjonijiet bħal dawn."

Żejtun Band

Is-sena 1930 kienet kruċjali għall-iżvilupp tal-banda. Talbiet bħal dik tal-Marsa u l-fatt li kull membru tal-*Jazz Band* ħa l-inkarigu li jgħallem ieħor minn fost il-ħafna żgħażagħ li kienu jiffrekwentaw il-każin, għenu bis-sħiħ biex f'qasir żmien in-numru ta' bandisti rdoppja.

Il-*Jazz Band* bdiet tieħu xejra ta' banda regolari tant li f'okkażjoni ta' fiera fl-20 f'April 1930, organizzata mill-każin fiċ-*Cine Carabott* (fejn illum hemm il-fergħa ta' l-irġiel tal-MUSEUM) il-banda għamlet marċ. Kien Ħadd il-Għid. Il-marċ kien suċċess u fis-seduta tat-22 ta' Mejju 1930 il-Kurunettista Salvu Pace ressaq talba sabiex il-kumitat jaħtar surmast direttur tal-banda. Huwa ppropona lil Onorat Gauci kurunettista msemmi u assistent direttur tal-Banda Queen's Own ta' l-Isla. Karmenu Grima ssekondah. Il-proposta għaddiet bi tlettax-il vot favur u wieħed kontra. Fl-istess laqgħa Nazzareno Cardona ppropona li jitfasslu regolamenti għall-banda, bandisti u allievi.

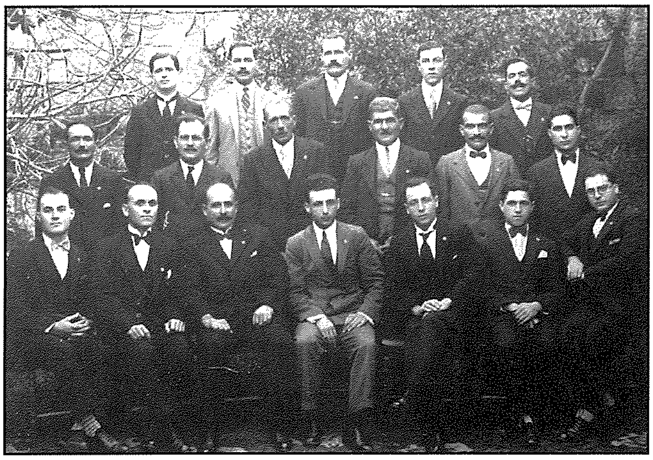

Is-Surmast Onorat Gauci daħal għax-xogħol il-ġdid bl-akbar entużjażmu. Kull ġimgħa kien jagħti lezzjonijiet u jorganizza kunċerti tal-banda sħiħa. Tant għamlu kuraġġ li fit-22 ta' Ġunju u s-17 ta' Awissu l-banda daqqet waqt tombli kbar fil-pjazza ta' quddiem il-każin. F'Ottubru sar programm ieħor li baqa' jissemma, u l-banda bdiet iġġib l-isem Żejtun Band.

L-Ewwel Programm fil-festa ta' Santa Katerina V.M.

Dan kollu ħajjar lill-kumitat, surmast, bandisti u msieħbin li jibdew jieħdu sehem fil-festa ta' Santa Katerina minn dik is-sena stess. Iżda biex jgħaddu mill-kliem għall-fatti kellhom jikkumbattu bi sħiħ.

Fl-1930 kienet għaddejja ġlieda politika reliġjuża qalila. Il-kappillan spiritwali, innominat mill-Isqof, Dun Manwel Camilleri kien telaq minn din il-kariga fil-każin minħabba kwistjoni fuq l-ewwel ta' Mejju, il-bandiera ħamra u l-appoġġ li l-Għaqda kienet qed tagħti lil Ċensu Bugeja. Barra dan il-każin bħala fergħa tal-Partit tal-Ħaddiema kien milqut mill-pastorali li ħarġet f'Mejju, ta' dik is-sena.

Il-programm tal-banda għall-festa ta' Santa Katerina kien imħejji għall-Ħadd 23 ta' Novembru l-aħħar jum tat-tridu. Iżda biex il-permess jimxi u l-pulizija taqbel, kien meħtieġ il-kunsens tal-prokuratur tal-festa. Dan ma ffermax.

Barra li kienet banda ġdida, kienet ukoll parti integrali mill-Każin Laburista. Għalhekk ħasbu biex iwasslu l-ilment tagħhom lill-Gvernatur Ingliż, u insistew li l-permess għandu joħroġ mill-pulizija bla ndħil ta' ħadd.

B'xorti tajba kienu ħasbu kmieni. L-ittra għall-permess lill-Kummissarju tal-Pulizija, li dak iż-żmien kien Ingliż, inkitbet fl-10 ta' Settembru. Meta deher li l-permess mhux se joħroġ saru bosta protesti lill-Kummissarju tal-Pulizija ffirmata minn tmien mitt ruħ. Il-permess tal-kummissarju ħareġ tlett ijiem qabel il-programm.

Karmenu Grima li kien minn ta' quddiem f'din il-kwistjoni ħalla miktub: *Bħala tħejjija għall-festa kien soltu li dak in-nhar il-pjazza tkun mixgħula kollha, iżda għall-kuntrarju, f'din l-okkażjoni kien hemm dalma perfetta u l-uniku dawl kien mil-lampi tal-gass madwar il-planċier tal-banda. Il-banda kellha ħbieb tagħha mill-Banda Unione ta' Ħal Luqa li kienu jiġu jdoqqu magħna bla ħlas biex aktar tissaħħaħ.*

Minkejja dak li ġara kien hemm bosta entużjażmu u dakinhar il-banda qalgħet bosta rigali.

F'Salib it-Toroq

Wara din il-magħmudija tad-demm il-banda aktar issaħħet. Fis-seduta tat-18 ta' Settembru kien ġie deċiż li jitwaqqaf sotto-kumitat għall-banda u dan beda jiffunzjona fuq bażi regolari fil-bidu tas-sena 1931. Fl-istess sena s-Surmast Onorat Gauci sab impjieg bħala surmast tal-banda fuq bastiment tal-passiġġieri. Minfloku nħatar is-Surmast Żejtuni Ġużeppi Marija Dalli, b'ibnu Hector, li diġà kien bandist regolari u membru mill-aktar attiv tal-każin, bħala assistent surmast. It-tagħlim tal-mużika mexa 'l quddiem b'pass mgħaġġel, żdiedu l-bandisti u għola l-livell tal-programmi. Il-banda kienet tabilħaqq waqfet fuq saqajha.

Għall-kuntrarju, il-kumitat u l-każin kienu f'għawġ kbir. L-ewwel president ta'l-Għaqda Mikiel Caruana u proprjetarju tal-każin telaq mill-Partit tal-Ħaddiema u rama partit għal rasu. Minnufih talab lura d-dar u fetaħ kawża quddiem il-bord tal-kera.

L-inkwiet bejn partit u Knisja ma waqafx. Għas-soċi dan kien tfixkil kbir għax ma kinux jistgħu jqerru. F'Lulju ta' l-1932 il-kumitat irrapporta lis-Sur G. Bencini segretarju ġenerali tal-partit li minn tliet mitt soċju kien baqa' biss tmenin.

Il-qagħda marret iżjed għall-agħar meta l-każin ma ngħatax aktar permessi għall-fieri u tombli li kienu l-uniku mezz ta' dħul sostanzjali. Il-permessi kienu joħorġu fuq il-banda iżda din ġiet *blacklisted* bħala fergħa integrali ta' partit politiku.

Għad-Dar tal-Ħaddiema fiż-Żejtun ma kien hemm l-ebda ħniena. Fid-29 ta' Diċembru 1932 il-bord tal-kera qata' s-sentenza kontra l-każin. L-Għaqda sabet ruħha barra.

Tgħid dan l-għawġ kollu ħabat f'daqqa kumbinazzjoni? Kien x'kien, il-kumitat u s-soċi riedu jaraw x'se jagħmlu. Bosta kienu qed jaħsbu li l-unika triq kienet li jżarmaw.

Ħajja jew Mewt

Hekk bdiet is-sena 1933.

Kienu f'baħar tabilħaqq imqalleb u mdawra bi sħab iswed dlam. Iżda l-President Nikol Attard u l-kumitat baqgħu magħquda ponn. Flok bkew xortihom ntefgħu għall-ħidma. Kellhom żewġ problemi kbar quddiemhom. Riedu dar kbira biżżejjed għall-każin u f'post ċentrali fir-raħal. Fl-istess waqt kien meħtieġ li b'xi mod iżommu l-każin milli jagħlaq minħabba l-inkwiet bejn Partit u Knisja. Żmien wisq ma kellhomx.

Kienu bla dar u dabbru rashom kif setgħu f'żewġt ikmamar waħda fuq l-oħra f'Numru 15 fi *Piazza Maggiore*. Il-post kien tlaqqam *Il-Barumbara*. B'xorti tajba wara xahrejn sabu dar oħra Numru 12 *Piazza* Brittanic (illum Misraħ Diċembru 13) u ġarrew għal hemm. Hawn il-każin dam biss sena. Lejn tmien l-1933 tbattlet id-dar fejn illum jinsab il-każin, dak iż-żmien Numru 14 u 14a *Piazza Maggiore* u l-kumitat irnexxielu jeħodha b'kera. Fl-aħħar kien instab post xieraq u b'ċans li jitkabbar għall-progress ta' l-Għaqda u l-kumditā tas-soċi. Il-ftehim dwar il-kera tad-dar, li kienet proprjetà tas-Sur Grezzju Mallia ġie approvat waqt seduta li saret fid-29 ta' Jannar 1934 u l-każin il-ġdid infetaħ fil-bidu ta' dik is-sena.

Żejtun Band Club

Meta nfetaħ il-każin fil-post il-ġdid l-isem ta' l-Għaqda nbidel minn **Dar il-Ħaddiema** għal **Żejtun Band Club**. Dan l-isem ġdid kien irreġistrat mal-pulizija fl-20 ta' Settembru 1933.

X'kien ġara?

Meta fir-Randan ta' l-1933 l-Għaqda kienet bla dar bosta membri talbu laqgħa ġenerali straordinarja. Din saret fit-30 ta' April u t-tmenin membru preżenti unanimament qablu li *sakemm tinstab soluzzjoni għat-tilwim bejn partit u Knisja jinħallu mill-irbit politiku...* Iddeċidew ukoll li jibqgħu jżommu l-isem *Dar tal-Ħaddiema*.

Waqt li dan il-pass għen biex il-membri jaqdu d-doveri reliġjużi, il-każin u l-banda xorta baqgħu mċaħħdin mill-permessi għall-fieri jew tombli.

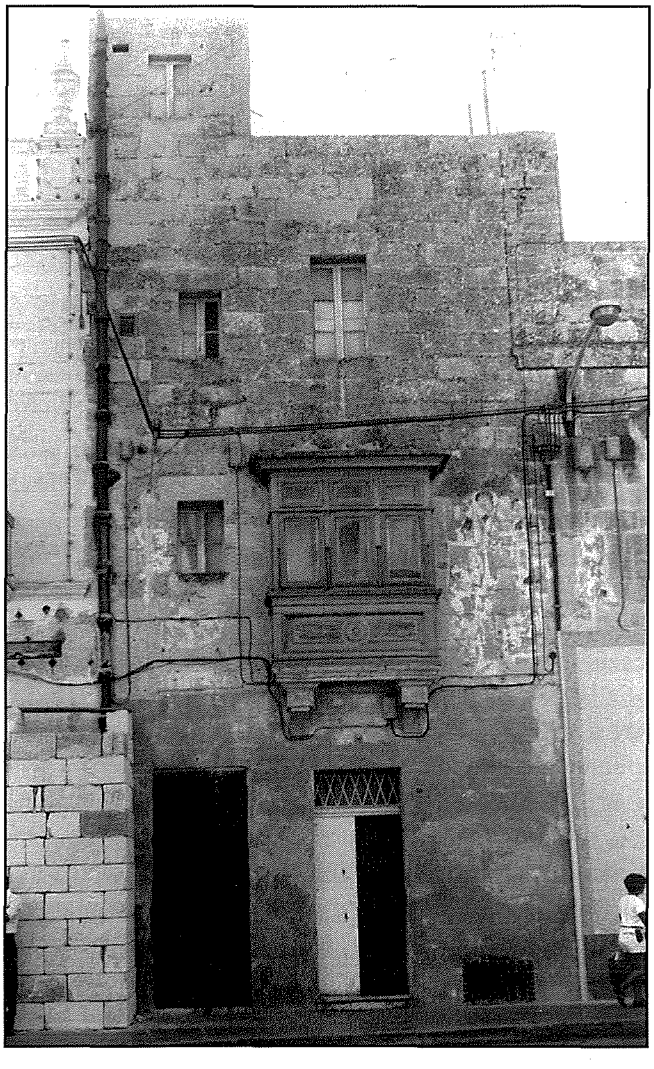

Fl-24 ta' Mejju 1933 iż-żagħżugħ **Ġużeppi Attard** ressaq petizzjoni ffirmata minn 40 soċju. Ġużeppi li kien idoqq il-kwartin, flimkien ma' sħabu ppropona li biex joħorġu mill-problemi, l-Għaqda tieħu l-isem **Żejtun Band Club**. Il-Kumitat ma aċċettax il-petizzjoni għaliex wieħed mill-firmatarji ma kienx membru. Xi membri tal-kumitat ħassew li din il-petizzjoni kienet mozzjoni ta' sfiduċja. Iżda Ġużeppi Attard ma qatax qalbu u ħamestijiem wara reġa' ressaq l-istess petizzjoni u din id-darba l-kumitat qabel li jressaqha quddiem il-laqgħa ġenerali.

Għalhekk fl-10 ta' Settembru ta' l-istess sena f'laqgħa oħra straordinarja l-membri qablu li l-każin jissemma **Żejtun Band Club** u l-isem jibda jintuża meta jġorru għad-dar il-ġdida. Iż-Żwieten xorta baqgħu jirreferu għall-każin u l-banda bħala, *Tal-Lejber*.

Hekk minkejja t-tfixkil kollu u kontra dak li kienu bassru bosta, sa tmiem l-1933 l-għaqda rnexxiela ssib mod kif tibqa' miexja 'l quddiem.

Ħajja Ġdida

Għalkemm il-bidla ma seħħitx f'daqqa u ħadet is-snin, jidher ċar li l-Għaqda hadet bixra ta' każin tal-banda mill-1934 'l hawn. Għalkemm l-għan ewlieni kien inbidel, il-qalba tal-kumitat u msieħbin baqgħu l-istess. Lanqas ma feġġet xi fergħa għal rasha u l-kumitat għas-sena 1934 ġie maħtur hekk:

President Onorarju	It-Tabib Pawlu Boffa
President	Nikola Attard
Viċi President	Karmenu Grima
Segretarju	Mikiel Farrugia
Assistent Segretarju	Emmanuele Gruppetta
Kaxxier	Benedett Magro
Assistent Kaxxier	Karmenu Gafà

Membri: Anton Lungaro, Consolat M. Caruana, Pietru Seychell, Anton Cordona, Ġużeppi Galea, Karmenu Tabone, Ġużeppi Sciberras u Karmenu Azzopardi.

Ġużeppi Attard u Ċensu Azzopardi nħatru reviżuri.

Il-banda issa saret il-qofol ta' kull attività tal-każin. It-tradizzjoni tal-banda kienet waħda popolari u għalhekk kienet tieħu sehem f'tombli, fieri, karnival u okkażjonijiet ta' din ix-xorta. Ħaġa minn awl id-dinja, kumitat u msieħbin kienu tal-fehma li jieħdu wkoll sehem sħiħ fil-festa ta' barra fil-festa ta' Santa Katerina, patruna taż-Żejtun. Bħala Żwieten u ċittadini, dan talbuh bi dritt u ma kienu lesti jċeduha lil ħadd.

Talbu d-dritt li f'lejlet il-festa jdoqqu fuq il-planċier fil-pjazza ta' fuq biswit il-każin. Dan għaliex rieduhom idoqqu biss fil-pjazza ta' isfel fejn kienu maqtugħa għal kollox mill-każin. F'nhar il-festa riedu jdoqqu marċi brijużi matul it-toroq ewlenin taż-Żejtun u filgħaxija jistiednu banda oħra u din ukoll iddoqq biswit il-każin. Illum dan kollu jitqies minn kulħadd bħala kontribut siewi ferm għas-suċċess tal-festa. Iżda fl-1934 is-sitwazzjoni kienet ferm differenti u kien biss wara bosta manuvrar u taħbit, li dawn il-proposti ġew aċċettati.

Kien tajjeb li l-Għaqda issa kienet drat li kull ma tikseb trid tiġġieled għalih. Għaliha xejn ma kien se jaqa' mis-sema u xejn ma kien se jiġi ppreżentat fuq platt. Il-president u l-kumitat kienu jafu li bħal qabel riedu jużaw moħħhom u jżommu l-imsieħbin magħquda warajhom. Kienu jafu wkoll li ż-Żwieten kienu bi ħġarhom warajhom u kienu qalbhom qawwija li jirnexxu fi ħsiebhom.

Billi l-ewwel nuqqas ta' ftehim kien il-post fejn jintrama l-planċier il-permess intalab fit-2 ta' Ġunju. Meta l-prokuratur sab oġġezzjoni, il-kumitat insista li din kienet affari tal-pulizija. F'dik is-sena il-Kostituzzjoni kienet sospiża. Għalhekk il-kumitat ħaseb biex iressaq il-każ quddiem il-lokutnenet Gvernatur. Kitbu l-ewwel ittra fit-30 ta' Awissu, u ittra oħra fil-5 ta' Novembru 1934. Kienu ħabbtu fuq bieb tajjeb. Fil-15 ta' Novembru il-prokuratur Dun Spiru Grixti u l-Arċipriet Dun Paċifiku Mifsud iffirmaw il-kunsens tagħhom li l-banda ddoqq fil-pjazza ta' fuq. Kien pass ieħor 'il quddiem u wara tliet snin, eżattament fil-5 ta' Novembru 1937 iż-żewġ talbiet l-oħra jiġifieri li jagħmlu marċ tal-festa u jistiednu banda barranija filgħaxija ġew aċċettati wkoll.

Dan kollu mela b'ħeġġa akbar il-kumitat, soċi u bandisti. Is-Surmast G.M. Dalli kien iddedikat għat-tagħlim tal-mużika u ħarreġ għadd sabiħ ta' bandisti. Il-banda bdiet tieħu sehem regolari fil-festi barra miż-Żejtun bħal San Duminku fil-Belt, il-Madonna taċ-Ċintura l-Gudja, San Ġużepp f'Ħal Għaxaq u l-Kalkara. Fil-Karnival ta' l-1938 il-banda ħadet sehem bil-karru u marċ grottesk *Wedding in Carnival*.

Aktar ma żdiedet l-attività u l-bandisti, aktar inħasset il-ħtieġa ta' strumentatura ġdida għaliex l-ewwel strumenti li kienu nxtraw fl-1928 kienu *corista vecchia* u t-tip tagħhom kienu spiċċaw mis-suq. Għalhekk fl-1934 kien intlaħaq ftehim mad-ditta mużikali Carabott tal-Belt għal sett sħiħ ta' strumenti tar-ram tad-ditta magħrufa Ingliża *Boosey & Hawkes*. Sa ma ngabru l-flus u s-sett sħiħ wasal Malta kienet faqqgħet it-Tieni Gwerra Dinjija.

Żmien il-Gwerra

F'April ta' l-1939 it-tmexxija tal-banda għaddiet f'idejn Hector Dalli. Is-surmast il-ġdid kien żagħżugħ mimli enerġija b'talent mużikali mill-aqwa. Mhux biss ġab il-banda 'l quddiem iżda l-esekuzzjoni b'suċċess ta' programmi mużikali mill-aktar diffiċli għamlu unur lilu u lill-Każin Żejtun Band. Kien ha t-tmexxija tal-banda fl-agħar żmien. Bosta bandisti kienu nqabdu bil-lieva,

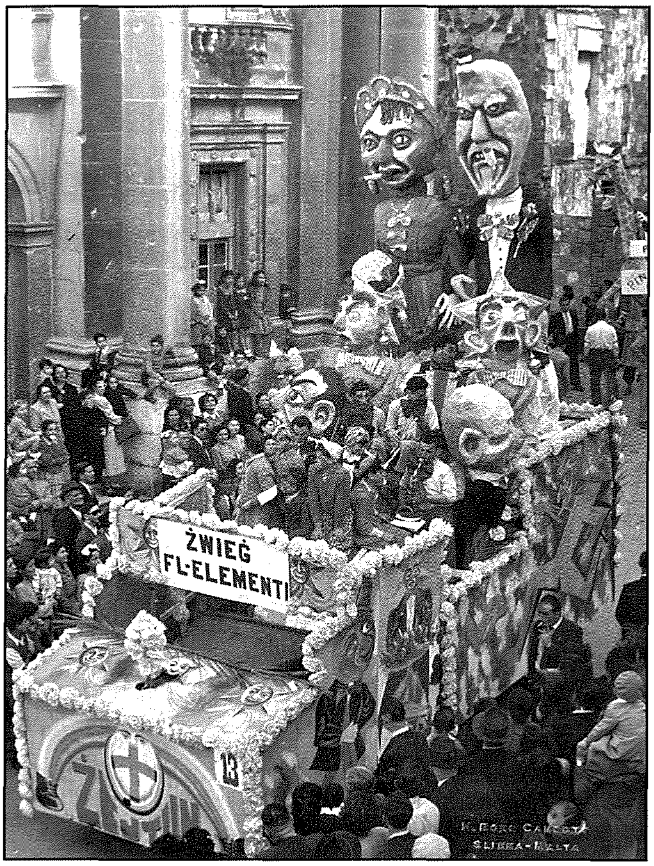

parti mill-każin kienet ingħatat lir-refuġjati u parti oħra ntlaqtet waqt ħbit mill-ajru ta' l-għadu.

Minkejja dan kollu l-banda baqgħet tiffunzjona u mill-1940 sa l-1945 iż-Żejtun Band kull sena daqqet il-programm tal-festa titulari. Dan il-programm kien jindaqq bejn is-sagħtejn u s-sitta ta' wara nofsinhar u kull sena Hector Dalli ħejja programm aqwa minn ieħor.

Sidien Proprjetarji

Is-Sur Nikol Attard li kien jokkupa l-kariga ta' president tas-Soċjetà sa mit-twaqqif tagħha miet fit-22 ta' Jannar 1945. Minflok ġie maħtur president il-Kaptan Serafin Xuereb M.B.E. li kien diġà jokkupa l-post ta' viċi president. Din il-bidla seħħet hekk kif kienet se tintemm it-Tieni Gwerra Dinjija u tmiem il-gwerra nissel ħeġġa ġdida.

Il-fundaturi ta' l-Għaqda Banda Żejtun kienu nies ta' viżjoni. Għalkemm ħadd minnhom ma kien professjonist xorta kienu nies ta' dehen li għarfu li l-ewwel u qabel kollox kien meħtieġ li jkunu sidien tal-każin tagħhom.

Kien ilhom żmien biex id-dar li issa kien ilhom fiha mill-1934 issir proprjetà tal-każin, u b'hekk iserrħu rashom darba għal dejjem li l-Għaqda qatt ma ssib ruħha fil-pożizzjoni kerha ta' l-1933. Il-president il-ġdid għamel kuraġġ lill-kumitat u fi Frar ta' l-1946 saret l-ewwel offerta lis-Sur Grezzju Mallia proprjetarju tad-dar. Din l-offerta kienet ta' elf u tliet mitt lira u għalkemm huwa kien lest li jbigħ talab aktar. Il-kumitat inkariga lill-Kaxxier G. Attard, lill-Assistent Kaxxiera J. Sciberras u lil V. Galea sabiex imexxu l-proġett 'il quddiem u bi ftehim mal-kumitat waslu f'offerta ta' elf u disa' mitt lira. Iżda s-Sur G. Mallia qallhom li kien biddel fehmtu għax kien hemm min offrielu aktar. Kien hemm min irid jagħmel il-bsaten fir-roti iżda wara li s-Segretarju Karmenu Grima u Vincenzo Galea kellmuh mill-ġdid, ftiehmu li l-Għaqda tixtri d-dar għall-prezz finali ta' elfejn lira. Billi l-każin kellu biss elf u erba' mitt lira, is-sitt mija l-oħra ħarġuhom bħala self mingħajr imgħax il-President S. Xuereb, J. Sciberras, K. Gafà, V. Galea, G.M. Magro, G.M. Dalli, J. Magro, B. Darmanin u S. Mizzi. Il-kuntratt sar it-Tnejn 13 ta' Mejju 1946.

Xiri tal-Ġnien wara l-Każin

Dan imliehom b'aktar kuraġġ u fis-seduta tat-22 ta' Mejju, Vincenzo Galea ppropona li jinxtara l-ġnien ta' wara l-każin proprjetà tas-Sur S. Portelli li talab elf u tmien mitt lira. Għal dan l-għan, u sabiex ikun jista' jinbeda x-xogħol ta'rikostruzzjoni kemm fil-każin if ukoll fil-ġnien il-President S. Xuereb silef lill-Għaqda s-somma ta' tlett elef lira b'imgħax baxx, u f'Awissu 1946 sar il-kuntratt tax-xiri tal-ġnien.

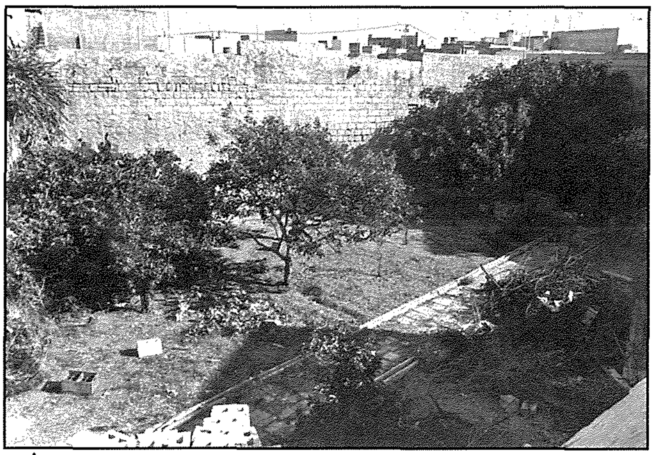

Il-Ġnien tal-Pandora

Fil-parti li kienet tmiss mal-każin inbnew żewġ swali kbar waħda għall-mogħdija taż-żmien tal-membri u għall-bottegin, u fuqha oħra għall-kunċerti tal-banda li fix-xitwa bdiet tintuża bħala ċinema. Inbniet ukoll sala tal-*billiard*. Li baqa' mill-ġnien ġie konvertit għall-*open air shows* tat-teatrin u taċ-ċinema.

It-Teatru Pandora

B'hekk setgħu jinġabru fondi sabiex mhux biss jitħalls lura s-self iżda fil-ġnien jinbena teatru u ma jibqax *open air*. Saru bosta proposti fosthom waħda li l-ġnien jinqasam fit-tnejn parti teatru magħluq u parti oħra teatru *open air*. Fl-aħħar qablu li l-ġnien kollu jinbena teatru li jkun jesa elf ruħ. Tlestew il-pjanti u l-permessi meħtieġa. Dan kien fl-1953. Meta nbeda x-xogħol fl-1954 il-President S. Xuereb reġa' silef lill-Għaqda erbat elef lira oħra sabiex ikun jista' jitkompla x-xogħol. It-Teatru Pandora tlesta f'Ottubru ta' l-1955,

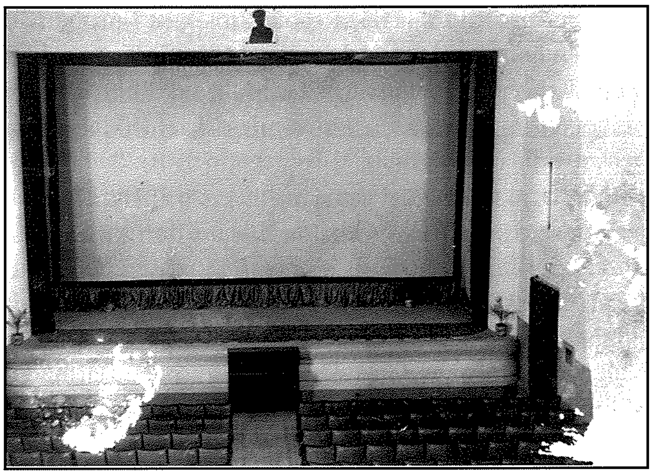

meta sar il-ftuħ uffiċjali tiegħu b'kunċert vokali u strumentali. Waqt il-ftuħ saret ukoll ċ-ċerimonja tal-kxif ta' *basso reliev* tal-bronż tal-president Serafin Xuereb bħala ħajr għall-għajnuna kollha li kien ta lill-Għaqda sabiex tilħaq l-għan tagħha.

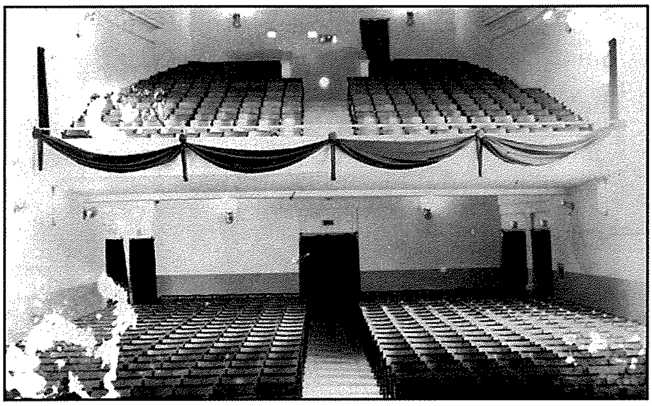

Surmast Ġdid għall-Banda

Meta sar il-ftuħ uffiċjali tat-Teatru Pandora fl-1 ta' Ottubru 1955, il-kunċert vokali/strumentali li ż-Żejtun Band daqqet għall-okkażjoni, kien taħt id-direzzjoni tas-Surmast Edgar Lowell. Huwa kien inħatar surmast taż-Żejtun Band tliet snin qabel, eżattament f'Lulju ta' l-1952. Is-Surmast Hector Dalli kien spiċċa minn direttur tal-banda fit-30 ta' Ġunju ta' l-istess sena minħabba nuqqas ta' qbil mal-kumitat. Matul it-tlettax-il sena li dam bħala direttur taż-Żejtun Band, Hector Dalli dderiega l-banda f'bosta programmi mill-aqwa kif ukoll ikkompona l-aqwa marċi tiegħu li għadhom jissemmew sal-lum. Dawn il-marċi klassiċi, tal-widna u popolari kienu jiġbdu mijiet ta' partitarji u dilettanti u l-marċ ta' wara nofsinhar f'jum il-festa, speċjalment dawk ta' bejn l-1946 u l-1950, li kienu fost l-aqwa li qatt saru fiż-Żejtun.

Taħt is-Surmast Edgar Lowell li wkoll ħarreġ bosta bandisti b'mod professjonali, il-banda ħadet xejra oħra. Bdiet tikkonċentra l-aktar fuq programmi ta' mużika klassika flimkien ma' solisti u korijiet. Hekk fis-snin ħamsin u fil-bidu tas-snin sittin iż-Żejtun Band daqqet programmi vokali/strumentali ta' l-ogħla livell. F'lejlet il-festa ta' Santa Katerina l-banda kienet tesegwixxi għal sena wara l-oħra programmi klassiċi b'għażliet mill-aqwa opri u kienet tkun akkompanjata minn solisti ta' fama u l-kor polifoniku tal-Hamrun li f'dawk is-snin kien fl-aqwa tiegħu.

L-attività tal-banda matul is-snin sittin ma waqfitx, iżda l-kumitat kien mehdi sħiħ bit-Teatru Pandora li biex jitmexxa sewwa kien jinħtieġ xogħol u attenzjoni kontinwa. Kienu jsiru wirjiet ta' films ta' l-inqas darbtejn kuljum, u nhar ta' Sibt wirjiet ta' varjetà jew teatrin u drammi. B'hekk mid-dħul, u għaliex ix-xogħol kważi kollu kien isir bla ħlas, bed jitħallas lura s-self li kien sar biex ġie mibni u attrezzat.

Il-Banda Żejtun fil-Purċissjoni tal-Ġimgħa l-Kbira

Fiż-Żejtun il-purċissjoni tal-Ġimgħa l-Kbira hija okkażjoni importanti ferm, u għal qalb iż-Żwieten bil-kbir. Ma jistax jonqos li l-kumitat u l-membri xtaqu li l-Banda Żejtun tieħu sehem fil-purċissjoni.

Il-Banda Żejtun kellha sett ta' marċi funebri mill-aqwa ta' Mro. G.M. Dalli li kienu jindaqqu fil-programm ta' nhar Ħadd il-Palm.

L-ewwel talba saret fl-1946 meta laħaq president il-Kaptan Serafin Xuereb. Iżda t-talba ġiet miċħuda. Il-President Xuereb kellu tama kbira li b'xi mod ikollu tweġiba pożittiva. Kellu l-parir ta' xi soċi u membri tal-kumitat biex l-Għaqda tieħu pożizzjoni militanti dwar din il-kwistjoni. Minflok, għażel li joffri minn butu s-sett ta' bandalori ta' l-aħħar seba' kelmiet irrakmati bid-deheb, li għadhom jinġarru fil-purċissjoni sal-lum.

L-offerta ta' dawn il-bandalori saret fl-1947. Kien kollu għalxejn. Il-kwistjoni tħawdet aktar billi diġà kien hemm talba simili mill-King's Own Band tal-Belt biex tieħu sehem fil-purċissjoni tal-Belt.

Nhar it-Tlieta, 3 ta' Ġunju 1947 kummissjoni mill-kumitat iltaqgħet ma' l-arċisqof. Kienet laqgħa interessanti li ma solviet xejn. L-Arċisqof Monsinjur Mikiel Gonzi jidher li kien aktar inkwetat bil-problema tal-Kommuniżmu milli bis-sehem tal-Banda Żejtun fil-Ġimgħa l-Kbira. Dan joħroġ mill-Minuti tal-laqgħa ta' l-4 ta' Ġunju 1947 li fost ħwejjeġ oħra tissemma din il-kwistjoni.

Intant kellhom jgħaddu għoxrin sena sa ma l-Banda Żejtun bdiet tieħu sehem, kif xieraq, fil-purċissjoni tal-Ġimgħa l-Kbira. Il-ftehim intlaħaq f'Ottubru ta' l-1968 u l-Banda Żejtun ħadet sehem għall-ewwel darba fil-purċissjoni ta' l-1969.

Snin ta' Bidla

Il-mewt ma taħfirha lil ħadd u sa tmiem is-snin sebgħin bosta minn dawk li kienu raw it-twelid taż-Żejtun Band Club kienu ħallewna. Il-President serafin Xuereb miet fl-10 ta' Ottubru 1976 u minfloku nħatar

Karmenu Grima li fl-ewwel snin ta' l-Għaqda kien serva bħala viċi president u wara għal kważi erbgħin sena sħaħ bħala segretarju. Grima kien il-moħħ wara l-iżvilupp tal-banda u tal-każin. Kien meqjus bħala missier l-Għaqda. Karmenu Grima, iżda dam president sena biss għaliex miet fid-19 ta' Novembru 1977. Fil-laqgħa ġenerali ta' Marzu 1978 nħatar president Joe Attard li kien ilu viċi president mill-1975.

Fl-istess żmien il-banda bidlet żewġ diretturi. Is-Surmast Edgar Lowell safa marid f'Ottubru 1976 u minfloku ġie maħtur surmast tal-Banda Żejtun Pawlu Buttigieg, A. Musc. L.C.M. Iżda wara sentejn huwa r-riżenja minħabba saħħtu. F'Settembru 1978 is-Surmast Żejtuni Joseph M. Barbara A. Musc. L.C.M. ġie maħtur direttur tal-banda.

It-Tieni Ġenerazzjoni

Waqt li kienet qed isseħħ din il-bidla fit-tmexxija tal-każin u tal-banda, it-tieni ġenerazzjoni bdiet tinħass sew fost il-membri u partitarji. Fil-kumitat bdew jidhru uċuħ ġodda – bosta minnhom żgħażagħ u bejn il-ħeġġa tagħhom u l-esperjenza ta' l-anzjani, fl-Għaqda nħasset mewġa ta' ħajja ġdida.

Meta tħallas is-self li kien sar biex jinbena t-Teatru Pandora l-kumitat beda jaħseb biex id-dħul tal-każin li kien kuritur dejjaq ħafna jinbidel f'intrata wiesgħa li tixraq lill-każin. Dan kien proġett ambizzjuż għaliex il-pjan kien li tinbena l-faċċata mill-ġdid fuq wisgħa ta' ħames qasab. Biex dan il-proġett iseħħ kien meħtieġ li jinxtara l-ħanut tax-xorb biswit il-każin. In-negozjati għax-xiri ta' din il-proprjetà damu s-snin u fallew kemm-il darba, iżda fl-1973 il-kumitat wasal fi ftehim biex jixtri nofs din il-proprjetà. Hekk twaqqgħet il-faċċata l-qadima li kienet fuq żewġ sulari u minflok inbniet faċċata ġdida b'gallarija fuq it-tul tagħha kollu b'intrata u kontra intrata wisgħin, kif ukoll taraġ komdu u wiesgħa għall-ewwel sular fejn inbniet sala ġdida tal-kumitat tul il-wisgħa tal-faċċata l-ġdida. Dan ix-xogħol li kien f'idejn kummissjoni mmexxija mis-Sur Walter Zahra li kien viċi president u tlesta fl-aħħar ta' l-1974.

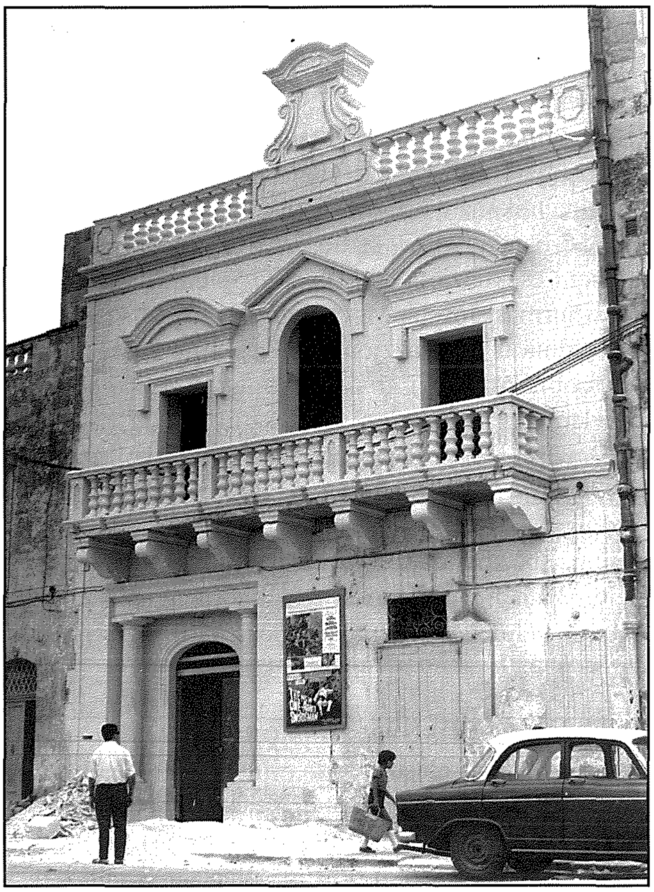

Sentejn wara sid il-ħanut aċċetta li jbiegħ il-kumplament tal-ħanut isfel u kamra oħra fuqu fuq wara.

Qawmien Ġdid

Matul is-snin sittin l-Għaqda Banda Żejtun kienet daħlet fi speċi ta' sqaq. Hu minn dawl id-dinja li l-anzjani, waqt li jibqgħu jiswew mitqlu deheb għall-esperjenza u l-pariri siewja tagħhom, tibda tonqoshom l-enerġija taż-żgħożija u jistgħu jaqgħu fil-letarġija. Agħar minn hekk l-Għaqda kienet inqatgħet mill-għeruq tagħha. Sigra li ma tistax issostni lilha nnifisha mhux biss ma tagħmilx frott, iżda titbiel u tinqered.

Meta Joe Attard inħatar President ta' l-Għaqda Banda Żejtun f'Marzu 1978, huwa kien diġà ilu attiv fl-Għaqda minn tliet snin qabel. Kien inħatar viċi president fl-1975. Dawn kienu tliet snin ta' tħejjija. Billi l-president l-Kaptan Serafin Xuereb kien kiber fl-età, bosta mir-responsabbiltà tat-tmexxija waqgħet fuq il-viċi president. Hekk beda jidħol fil-problemi u jimmatura fit-tmexxija permezz ta' bdil ta' ideat u pariri ta' l-anzjani, li baqgħu attivi fl-Għaqda Badna Żejtun sa l-aħħar ta' ħajjithom. Tgħallem bil-bosta mill-esperjenzi ta' Karmenu Grima, missieru Ġużeppi, Ċensu Galea u Anġelo Vella. Mingħandhom ħa tagħrif siewi dwar ir-relazzjonijiet ta' l-Għaqda Banda Żejtun ma' l-Għaqdiet l-oħra Żwieten u assoċjazzjonijiet oħra barra ż-Żejtun. Beda jinsisti li fiż-Żejtun l-Għaqda tagħna kellha tkun

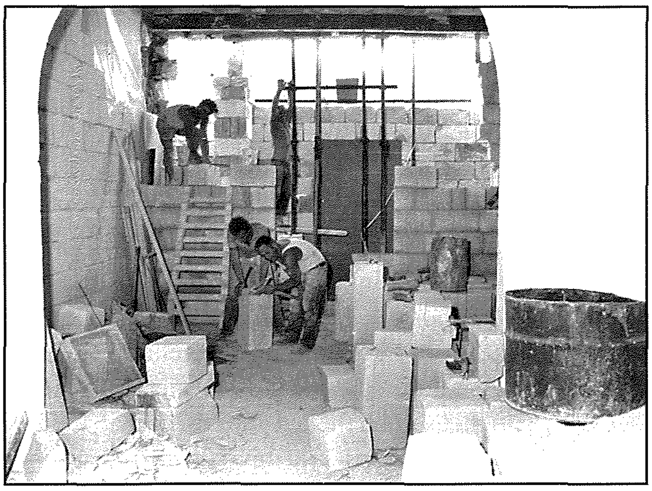

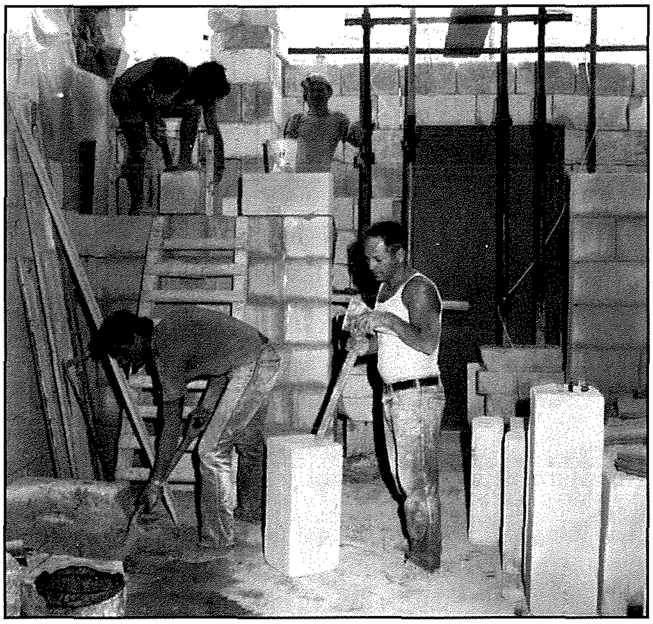

stmata u rrispettata daqs u xejn inqas minn kull Għaqda oħra u nissel fil-membri sens ġdid ta' entużjażmu. Beda ħidma b'ħeġġa u determinazzjoni li qanqlu lil sħabu tal-kumitat u s-soċi. Bosta li kienu waqfu mill-ħidma fl-Għaqda reġgħu saru attivi u resqu wkoll għadd ta' żgħażagħ.

Issa kulħadd beda jifhem, dak li kien jisħaq, li ma jistax ikollok riżultati tajba jekk tinċana kontra l-vina. Waqt li saħħaħ l-operat b'ideat ġodda, Joe Attard kien attent li jżomm 'l kulħadd flimkien, anke akkost li jieħu aktar żmien biex ħadd ma jħossu mwarrab. Nieda bosta attivitajiet ġodda u nhar il-festa reġa' beda jsir il-marċ. L-Għaqda Banda Żejtun kienet ċediet il-marċ tas-siegħa ta' nhar il-festa, fis-snin sittin u minflok bdiet tagħmel marċ fil-ħruġ tal-vara. Joe Attard flimkien ma' Karmenu Grima u sħabhom tal-kumitat reġgħu bdew il-marċ tal-Ħadd filgħodu ta' nhar il-festa. Is-soċi kienu mħeġġa bis-sħiħ minn Ronnie Caruana. Dan sar l-ewwel darba fl-1977 fi żmien l-Arċipriet Dun Pantaleone Orland. Hekk seħħet bidla mil-lejl għan-nhar, li ż-Żwieten kollha ntebħu biha.

Mill-Ġdid Sehem fil-Karnival

Fl-aqwa snin ta' wara l-gwerra l-Banda Żejtun kienet ħadet sehem b'suċċess fil-Karnival organizzat fil-Belt.

Fl-1979 il-President Joe Attard ippropona li l-Għaqda Banda Żejtun għandha terġa' tibda tikkompeti fil-marċi grotteski. Dak iż-żmien il-Karnival kien jiġi ċċelebrat f'Mejju. Ċensu Galea, li l-għaxqa tiegħu kienet li jara l-Banda Żejtun timmarċja minn fuq il-Fosos tal-Furjana sa Misraħ il-Palazz u lura qalb folol ta' eluf ta' nies, issekonda l-proposta. Il-kumitat qabel. Dakinhar ħadd ma basar li din kellha tkun sensiela ta' 25 sena konsekuttivi li fihom l-Banda Żejtun ġiet klassifikata l-ewwel, xejn inqas minn tlieta u għoxrin darba! Rekord assolut, li fih spikkat il-ħila tas-surmast, bandisti, ħajjata u żewġ surmastrijiet fl-arti plastika Anthony Sinagra u Carmelo Delia. Carmelo Delia, barra l-arti plastika, huwa wkoll ċelebri fl-arti taż-żebgħa u l-kuluri mżewqa u sfumati bl-akbar sengħa u maestrija, xegħlu l-Belt u ż-Żejtun għal sena wara l-oħra għall-għaxqa ta' kulħadd.

Festi Ġublew tad-Deheb – Ġunju 1983

Fis-sena 1983 l-Għaqda ċċelebrat il-Ġublew tad-Deheb, il-ħamsin anniversarju mit-twaqqif tagħha. Ħamsin sena għall-Għaqda Mużikali f'Malta m'humiex xi bosta snin. Fl-1983 kien hemm bosta Għaqdiet Mużikali li kienu għalqu mitt sena u aktar. B'dan kollu għalkemm mhux daqs tant avvanzata fis-snin, xorta waħda l-Għaqda Banda Żejtun kienet għamlet passi ta' ġgant. Il-President Joe Attard flimkien mal-kumitat fehmu li dan l-anniversarju kellu jiġi mfakkar kif jixraq u aktar minn hekk, jgħin biex l-Għaqda tkompli fuq ir-rankatura li kienet qabdet.

Il-kumitat qabel li dan il-ġublew kellu jitfakkar b'opri ġodda. Hekk ħasbu minn sentejn qabel biex ix-xogħol li kellu jsir jintemm biż-żmien stipulat.

- Il-ħanut biswit il-każin kien inxtara wkoll fl-1979 u hekk il-faċċata setgħet titkompla n-naħa ta' isfel ukoll. Ma kinitx biċċa xogħol ħafifa għax riedet titwaqqa' l-faċċata l-qadima, fejn kien hemm diġà s-saljaturi l-kbar tal-gallerija, biex tinbena l-arkata tal-bieb bil-kolonni fil-ġenb biex ikun jaqbel mal-bieb prinċipali, diġà eżistenti. Dan ix-xogħol tħalla f'idejn Ċensu Caruana, u missieru Leli ħadem bieb ieħor biex jakkompanja l-ewwel wieħed li kien iddisinja u ħadem hu wkoll.
- Is-sala tal-kumitat li tiġi fuq in-naħa ta' barra ġiet iddisinjata mill-ġdid bi tliet arkipjani fuq il-pilastri kollha miksija u ngwarniti bil-kewba.
- Għall-banda nxtraw sett qniepen *Premier* li żżanżnu waqt l-esekuzzjoni ta' *L-Innu lil Santa Katerina V.M.* tas-Surmast Joseph M. Barbara.
- B'ħidma u dedikazzjoni tal-President Joe Attrd ġie ppubblikat *Ġrajjietna* rakkont ta' l-avvenimenti ewlenin ta' l-Għaqda Banda Żejtun.

Dawn il-festi kienu suċċess. Iżda fuq kollox kienu l-preludju ta' era ġdida li ftit basru xi svolta kbira 'l quddiem kienet qed tinħema għall-Għaqda Banda Żejtun. Ix-xogħol fuq planċier artistiku għall-Banda Żejtun kien diġà beda, iżda hekk kif intemmu l-festi tal-ġublew tad-deheb l-kumitat iddeċieda li fi żmien sena dan il-planċier, kellu jkun lest ukoll!

Planċier Artistiku fit-Tond

Leli Caruana mastrudaxxa prim u magħġun bis-sħiħ fis-sengħa ta' l-injam webbilna biex naħdmu planċier artistiku, kollox kif titlob is-sengħa arkitettonika. Huwa kien ippjanata u ddisinja planċier li mhux biss

kellu pjanta u estetika perfetti, skond is-sengħa, iżda offra wkoll ideat ġodda. Infatti d-disinn tal-planċier li huwa ppreżenta, ma kienx jieqaf hekk kif tifforma n-nghala, iżda jibqa' jdur fit-tond, kollox jifforma ċirku wieħed, bil-panewijiet, pilastri, turġien u faċċata, kollha jiffurmaw parti mill-istess ċirku. Kollox kien iddisinjat b'sengħa u proporzjonat, bil-pilastri u l-panewijiet magħqudin flimkien bi kwarniċun, friż u kollarin fuq, u zokklatura bil-kwarniċjun u pedata isfel. Fejn jaqtgħu t-tliet turġien tal-wiċċ għall-bandisti u l-panewijiet, jibda t-taraġ wiesgħa mqawwas 'il ġewwa biex jakkompanja d-disinn tal-panewijiet li huma wkoll mqawwsin 'il ġewwa. Minn tarf ta' taraġ għall-ieħor tkompli tifforma t-tond taċ-ċirku, il-faċċata imponenti, imqassma f'ħames partijiet fuq tul ta' disa' metri. L-istetika tal-faċċata hija l-istess bħal bqija tad-disa' panewijiet u l-għaxar pilastri tad-dawra, bid-differenza li billi l-faċċata hija aktar baxxa mill-bqija ma għandhiex friż. Kollox huwa mqassam fuq diametru ta' ħdax-il metru.

Mill-ewwel deher li dan kellu jkun planċier mill-isbaħ, iżda x-xogħol meħtieġ kien iebes. Kienu meħtieġa wkoll eluf ta' liri, minkejja li Leli Caruana offra li min-naħa tiegħu jaħdem kollox mingħajr ħlas u bosta membri tagħna kienu lesti jaħdmu b'xejn fil-ħin ħieles tagħhom. Il-kumitat qabel li l-planċier artistiku kif propost minn Leli Caruana jsir.

Lis-soċi għamlilhom kuraġġ ukoll Ġużeppi Caruana, imlaqqam Pilatu, li kien ukoll il-promotur tal-planċier artistiku ta' l-Għaqda Mużikali Beland, inawgurat fl-1978.

L-Ewwel Daqqiet

F'Jannar u Frar ta' l-1979 kont tisma' jidwu mal-każin daqqiet ta' mazza fuq il-ħadid. Salvu Caruana, wieħed mit-tfal ta' Leli, kien beda jifforma l-faċċata tal-planċier il-ġdid. Kien hemm jgħinuh Mikiel Bonnici u Fredu Camilleri.

Ix-Xogħol tal-Ħadid

Il-*frame* tal-faċċata ifforma idea tax-xogħol li ried isir. Iżda l-kbir kien għadu ġej. Lorry Camilleri, Ritchie Caruana u Joe Agius daħlu għax-xogħol kollu li ried isir fuq il-*frame* tal-ħadid għall-panewijiet, l-iskorfina tan-nofs u l-branek li kellhom jorbtu kollox flimkien, kif ukoll jiffurmaw it-tliet indani taraġ għall-bandisti u l-parti l-baxxa ta' quddiem. Kien jgħin ukoll Mikiel Bonnici.

Biex dan ix-xogħol ikun jista' jsir ridna post kbir u l-kumitat ta' l-Għaqda Mużikali Santa Katerina ġentilment offrewlna l-post tagħhom. Iżda meta ġejna biex narmaw kollox flimkien u nippruvaw il-*frame* tal-ħadid lanqas dan il-post ma kien kbir biżżejjed u għalhekk kellna nokkupaw nofs it-Teatru Pandora. Hawn beda l-kisi tal-faċċata u l-panewijiet kollha bil-*plywood*. Dan ix-xogħol kollu kien f'idejn Ronnie Caruana mgħejjun minn Eugenio Portelli u sħabu, dejjem taħt il-ħarsien ta' Leli Caruana. Sa Novembru 1982 dan ix-xogħol kif ukoll il-wiċċ kien lest. Iżda kull ma kellna kien qafas.

Gwarniċi u Ngwarnir

Sadanittant l-imgħallem Leli kien għaddej bix-xogħol ta' l-injam fuq il-pilastri. Id-disinn tiegħu kien jinħtieġ xogħol sofistikat ta' ngwarniċi, kemm għad-dawra ta' fuq tal-panewijiet, pilastri u faċċata, kif ukoll fuq iz-zokklatura. Leli kien lesta wkoll l-ingwarniċi iżda biex jitpoġġew posthom kien meħtieġ l-ingwarnir bi qtugħ ta' mijiet ta' ngletti. Waqt li Ronnie qabad jaħdem fuq il-panewijiet huwa sab l-għajnuna siewja ta' Ġużeppi Abela li ngwarna l-għaxar pilastri ta' madwar il-panewijiet. Kien wasal is-sajf ta' l-1983. Issa beda l-ixkatlar, stukkjar u xkatlar mill-ġdid. Karmenu Portelli daħal għax-xogħol taż-żebgħa ta' taħt mgħejjun mill-Kaxxier Ġużeppi Attard.

It-Tiżjin bl-Iskultura

Fuq parir ta' l-Imgħallem Leli Caruana l-kumitat qabel li d-disinji kollha tat-tiżjin bl-iskultura u attrezzaturi, bħal-leġiju tas-surmast u l-brazzi ta' madwar il-planċier isiru kollha mill-Pittur Żejtuni Touissant Busuttil. Is-surmast aċċetta din il-kummissjoni u ħoloq disinji li fihom tispikka l-ħila u l-esperjenza li huwa kellu f'dan il-qasam importanti ta' l-Arti. Minn barra skultura għat-tiżjin tal-pilastri, il-Pittur Touissant Busuttil ħażżeż xogħol ta' skultura fonda għall-panewijiet fejn tiddomina l-lira mużikali u erba' disinji wieħed isbaħ mill-ieħor għall-faċċata, bl-arma taż-Żejtun tiddomina fil-panew tan-nofs.

Disinji bħal dawn, iżda, jibqgħu fuq il-karta li jinħażżu fuqha jekk ma jkollokx skultur prim li kapaċi jittrasforma d-disinn tal-pittur fi skultura fonda u ħajja. Ridna nsibu l-aħjar artist u l-għażla waqgħet fuq Toni Ellul ta' Ħal Luqa.

Irħamar u nduratura

F'Ottubru ta' l-1983 bdew jaħsbu għall-irħamar u l-induratura. Fuq dan qgħadna fuq il-parir ta' Ġużeppi Caruana (mlaqqam Pilatu), raġel ta' esperjenza kbira f'dan ix-xogħol u li, qabel kollox, kien tabilħaqq iħobb l-Arti u dak li hu sabiħ. Ġużeppi Caruana ssuġġerielna lid-Dekoratur prim John Pace ta' Ħal Tarxien. John Pace għall-ewwel beda jaħsibha. Kien jgħodd fuq it-tmenin, iżda meta Ġużeppi Caruana assigurah li kien se joqgħod miegħu u jgħinu f'dak kollu li jkollu bżonn, huwa aċċetta u f'Mejju ta' l-1984 John Pace beda x-xogħol ta' l-irħamar u l-induratura.

Il-Gallarija

Proposta oħra kuraġġuża kienet li l-gallarija ssir tal-kewba. Hekk kien jixraq għall-planċier tagħna, gallarija bil-ballavostri u arkati ddur dawra mejt mal-planċier. Id-disinn huwa ta' l-Imgħallem Leli u xogħol sar minnu stess u t-tifel tiegħu Ronnie.

Il-Brazzi

Fuq suġġeriment tal-President Joe Attard ġie deċiż li d-dwal ta' mad-dawra tal-planċier isiru forma ta' brazzi u l-Pittur Touissant Busuttil, ħejja d-disinji. Charles Desira lesta l-forom tal-brazzi bil-*conduit*, kull brazz b'seba' friegħi. Id-dekorazzjoni tagħhom saret mill-aħwa Vella tan-Naxxar. Charles Desira u Alex Vella lestew ix-xogħol taż-żebgħa waqt li Salvu Caruana lesta x-xogħol ta' l-elettriku. Is-sena 1984 kienet waslet biex tintemm.

Leġiji tal-Bandisti

Issa konna dħalna fid-dritta. Iżda bħal f'kull tellieqa hawn tkun trid in-nifs. Hawn sibna l-għajnuna siewja ta' Ġużeppi Caruana u Ninu Spiteri li daħlu għall-bosta xogħol li kien jonqos. Il-ħeġġa tagħhom għenitna nlestu fil-ħin.

Bl-għajnuna ta' Carmelo Mercieca, Lorry Camilleri u Joe Bilocca, Ġużeppi Caruana u Ninu Spiteri qabdu jaħdmu fuq ix-xogħol tal-leġiji tal-bandisti, l-arbli tal-brazzi, il-barrikati u xogħlijiet oħra. Hadu ħsieb li jiżbgħu kollox u mal-leġiji tal-bandisti ħadmu n-noti tal-mużika ta' l-Innu Malti kif imħejjija mis-Surmast Direttur John J. Pace.

Inawgurazzjoni

Issa kollox kien lest. Kien jonqos il-festa ta' l-inawgurazzjoni. Is-sena 1985 kienet sena ddedikata lill-mużika. Naturalment ridna data fis-sajf u sibna li fit-tielet Ħadd ta' Ġunju ma kienx hemm festi titulari. Kienet issir biss il-festa sekondarja tal-Ġilju ta' l-Imqabba. Għalhekk għażilna din id-data, it-22 ta' Ġunju. Kellha tkun data propizja fl-istorja ta' l-Għaqda Banda Żejtun. Għall-inawgurazzjoni mill-E.T. il-President tar-Repubblika Agatha Barbara tħejjiet ġimgħa festi u naturalment il-Banda Żejtun esegwiet programm vokali strumentali mill-aqwa, fil-lejla ta' l-inawgurazzjoni.

Mro. John J. Pace u l-Banda Żejtun

Mro. John J. Pace ngħaqad ma' l-Għaqda Banda Żejtun bħala surmast direttur f'Settembru 1984. Kemm ilu jokkupa din il-kariga, il-Banda Żejtun kisbet suċċess wara l-ieħor, suċċessi li għamlu unur lilu u lill-banda tagħna.

Fit-22 ta' Ġunju 1985, għall-inawgurazzjoni tal-planċier artistiku tal-Banda Żejtun, Mro. John J. Pace ħejja programm korali-strumentali mill-aqwa. Is-siltiet mill-*Prince Igor* u *Turandot*, bis-sehem tal-kor polifoniku Collegium Musicum, is-Sopran Mary Galea u t-Tenur Andrew Sapiano saħħru lill-mijiet preżenti, u l-memorji għadhom friski f'moħħ kulħadd. Il-banda interpretat ukoll *B'Saħħet il-Ħaddiem*, sinfonija mill-isbaħ li Mro. John J. Pace ikkompona għall-okkażjoni.

Għal dan il-programm tal-Banda Żejtun, il-bandisti kellhom uniformi ġdida li żżanżnet fil-purċissjoni tal-Ġimgħa l-Kbira ta' l-istess sena. L-uniformijiet kienu nqatgħu mill-baned Maltin u l-Banda Żejtun reġgħet inkoraġġiet baned oħra jagħmlu l-istess.

Kunċert Sinfoniku fil-Knisja Arċipretali – It-Tlieta 12 ta' Novembru 1985

Waħda mill-proposti tas-Surmast Direttur ġdid John J. Pace kienet li l-Banda Żejtun tesegwixxi kunċert fil-knisja arċipretali tal-parroċċa tagħna. Fi Frar tas-sena 1985 sirna nafu mingħand l-Arċipriet ir-Rev. Joe Bugeja li kien se jispiċċa, li hu kien ħareġ permess lill-Għaqda Mużikali Beland biex tesegwixxi programm fil-knisja nhar it-Tlieta tat-Tniebri tal-Ġimgħa Mqaddsa.

Naturalment il-kumitat ta' l-Għaqda Banda Żejtun talab li l-Banda Żejtun ikollha l-istess opportunità. Għall-ewwel il-kumitat kellu disgwid fuq id-data, iżda fuq parir tal-President Joe Attard, qablu li l-aħjar data għal kunċert fil-knisja tkun lejla tat-tridu tal-festa titulari.

Hekk għalaqna s-sena Ewropea tal-Mużika bil-kbir. Il-Banda Żejtun, esegwiet programm korali-sinfoniku fil-knisja parrokkjali taż-Żejtun armata u mżejna għall-festa. Kienet okkażjoni grandjuża li għadha waħda mill-aktar memorji sbieħ għal dawk kollha li ffullaw biex imlew kull rokna tal-knisja.

Il-qofol tal-kunċert sinfoniku kienet l-interpretazzjoni maestuża tat-*Toccata* u *Fuga in Re minore*, ta' J.S. Bach, b'akkumpanjament tad-daqq ta' l-orgni tal-knisja mill-Organista Żejtuni Joe Caruana. Spikkat ukoll Antifona ta' Santa Katerina ta' Carlo Diacono, li sena wara, Mro. John J. Pace rranġa bħala l-innu għall-banda, kor u solisti.

Konkors Nazzjonali

Iżda l-akbar okkażjoni tas-Surmast John J. Pace mal-Banda Żejtun kienet ir-rebħ tal-Konkors Nazzjonali tal-Baned Maltin f'Diċembru 1986, li sar fit-Teatru Manoel. Id-direzzjoni impekkabbli u l-interpretazzjoni mill-aqwa ta' l-għażla mill-opera *Carmen* kif ukoll tas-sinfonija *B'Saħħet il-Ħaddiem* wassluna għar-rebħ tal-konkors, l-akbar tijonf li jista' jkollha banda Maltija fuq livell nazzjonali.

Festi f'Għeluq il-55 Sena

Fis-sena 1988 l-Għaqda kienet deċiża, li akkost ta' kollox ma tiehux sehem fil-festa titulari sakemm tibqa' fix-xitwa.

Għalhekk il-president tal-kumitat hasbu biex joħolqu okkażjoni għall-marċ brijuż u programm fuq il-planċier, fil-jiem tas-sajf. Ħabat tajjeb li 1988 kienet għeluq il-55 sena ta' l-Għaqda! Naturalment reġa' ntgħażel ix-xahar ta' Ġunju.

Il-festi ta' għeluq il-ħamsa u ħamsin sena mit-twaqqif tal-każin tagħna reġgħu offrew lil Mro. John J. Pace u lill-Organista Joe Cruana opportunità biex jikkolaboraw flimkien b'mod mill-aktar kreattiv u oriġinali.

Is-Sibt 4 ta' Ġunju 1988 il-Banda Żejtun esegwiet programm korali-strumentali ieħor mill-aqwa, bis-sehem tas-Sopran Mary Rose Ciantar, it-Tenur Andrew Sapiano, il-Baritonu Joe Fenech, il-Kor Amici Cantus u l-Kor Santa Katerina taż-Żejtun.

Dan il-kunċert sar fuq il-planċier artistiku li ntrama fil-pjazza għall-okkażjoni. F'żewġ partijiet tal-programm, waqt l-għażla mit-*Torvaore* u l-*Cavalleria Rusticana*, il-banda u l-koristi kienu akkumpanjati mill-orgni tal-knisja parrokkjali.

Bosta inqas riedu jemmnu lil widnejhom u ħafna jsibuha bi tqila biex jifhmu kif sar dan l-akkumpanjament minn ġol-gallarija ta' l-orgni fil-knisja, waqt li l-banda kienet qed idoqq fil-pjazza. Ftit jafu li Joe Caruana huwa tekniku mill-aqwa tas-sistema ta' l-*audio*, u bl-inkoraġġiment tal-President is-Sur Joe Attard u Mro. John J. Pace irnexxielu jilħaq l-għan tiegħu u ħaddem sistema ta' *microphones* u *speakers* li għaqqdu l-banda fil-pjazza ma' l-orgni tal-knisja f'sinkronizzazzjoni perfetta.

Irridu Festa fis-Sajf

Ta' kull sena, fil-ġimgħa ta' wara l-festa kont tisma' bosta tgergir. "Fiż-Żejtun m'għandniex festa bħal bliet u rħula oħra! Aħna dejjem bix-xita!" Iżda wara ħmistax kollox kien jintesa u kulħadd kien jittama li s-sena ta' wara jkollna temp aħjar, li qatt ma kien jiġi.

Joe Attard, il-president, idejqu t-tgergir u kien jinsisti li mill-paroli għandna ngħaddu għall-fatti. Kien lest li jibda l-kampanja biex nitrasferixxu l-festa għas-sajf iżda għamel kundizzjoni waħda: **"irridu nkunu flimkien, iż-żewġ Għaqdiet Mużikali Żwieten, l-Għaqda Banda Żejtun u l-Għaqda Mużikali Beland. Jekk ma niftehmux m'għandna għalfejn nċaqilqu xejn. Naf fejn irridu naslu iżda rridu nkunu flimkien."**

Kien sod fi kliemu daqskemm kien ċar fi ħsiebu. Il-pressjoni fuq il-president u l-kumitat żdiedet wara l-inawgurazzjoni tal-planċier artistiku fl-1985. Il-membri kienu għamlu kuraġġ ukoll bl-Arċipriet Dun Ġużepp Theuma, billi kellu għal qalbu l-festa.

Ix-xoqqa f'moxtha

Iċ-ċans li ż-żewġ Għaqdiet Mużikali Żwieten jersqu flimkien ġie meta l-Kunsill Presbiterjali ma laqax it-talba biex l-Għaqda Mużikali Beland iddoqq programm mużikali fil-knisja parrokkjali fil-ġimgħa tal-festa kif kienet għamlet il-Banda Żejtun f'Novembru 1985.

Il-President Joe Attard, bl-approvazzjoni tal-kumitat, sostna li t-talba ta' l-Għaqda Mużikali Beland għandha tiġi aċċettata. Dan sar f'laqgħa li ż-żewġ Għaqdiet kellhom fis-6 ta' April ta' l-1986.

Fil-verità kienet ġiet ix-xoqqa f'moxtha biex inressqu t-talb għat-trasferiment tal-festa. Fit-22 ta' Ottubru, waqt laqgħa oħra ma' l-Għaqda Mużikali Beland, Joe Attard u Joe Agius is-Segretarju ressqu proposta formali biex fl-aġenda tal-laqgħa ma' l-isqof inressqu t-talb għat-trasferiment tal-festa. Insistejna wkoll li jrid ikun preżenti l-Arċipriet Dun Ġużepp Theuma. U l-Għaqda Mużikali Beland qablu. Issa konna ta' l-istess fehma u stajna nersqu flimkien. Il-laqgħa fil-Kurja saret nhar il-31 ta' Ottubru, 1986.

Trasferiment tal-Festa

Wara li fl-1987 iż-żewġ Għaqdiet Mużikali Żwieten ma ħadux sehem fil-festa titulari, l-Għaqda Banda Żejtun reġgħet għamlet l-istess fl-1988. L-Għaqda Mużikali Beland baqgħet issostni dwar it-trasferiment, iżda ddeċidew li jieħdu sehem fil-festa f'Novembru, 1988. Il-pressjoni fuq il-president, kumitat u soċi ta' l-Għaqda Banda Żejtun issa kienet akbar iżda xorta waħda, kulħadd fl-Għaqda kien tal-fehma li nibqgħu nsostnu l-pożizzjoni tagħna sa l-aħħar.

F'din is-sitwazzjoni l-kumitat, fit-30 ta' Ottubru 1988, ħareġ pubblikazzjoni bil-fatti u d-dokumenti kollha, li tqassmet fil-familji kollha taż-Żejtun. Siltiet minn din il-pubblikazzjoni jitkellmu waħidhom.

Festa Novembru 1988

Id-data tal-festa ta' Santa Katerina V.M. fiż-Żejtun fl-1988, kienet il-Ħadd 13 ta' Novembru. F'ċertu sens l-Għaqda Banda Żejtun, issa kienet weħida għalkemm il-każin tal-Partit Laburista u ż-Żejtun Corinthians F.C. ukoll iddikjaraw li ma kinux qed jipparteċipaw fil-festa.

Trasferiment

Ir-raġuni ewlenija u unika għall-inkwiet kollu li kienet fih l-Għaqda Banda Żejtun u magħha ż-Żwieten kollha, kien it-temp. Matul il-ġimgħa tal-festa f'Novembru l-ajru xejn ma kien ikun galbu għall-festi esterni. Iżda skond ix-xjuħ tagħna qatt ma għamel temp daqstant kiefer daqs is-snin li l-Banda Żejtun ma ħaditx sehem fil-festa. L-aktar li kien ħażin għax għamel dulluvju kien

is-Sibt 12 u l-Ħadd 13 ta' Novembru, 1988. Kollox kien qed isir nofs qalb u t-temp sfratta kollox.

Għalkemm xi ftit inqas, l-istess kien ġara fl-1987. Għal darba oħra l-Għaqda Banda Żejtun ingħatat raġun. Issa n-nies bdiet tgħid li anke Santa Katerina V.M. kienet iddejqet b'festa dejjem bl-isfrattu tat-temp! Hekk l-agħar kien għadda. Issa kienet biss kwistjoni ta' tattika. Il-president u l-kumitat kienu ferm attenti biex ma jagħmlu ebda pass falz.

L-Element Puritan

Il-president u l-kumitat kienu ttendew li fi ħdan il-parroċċa kien hemm element żgħir fin-numru iżda b'saħħtu li l-festi esterni ma kienu jogħġbuhom xejn. Dan l-element kien konxju li l-festa esterna kienet tikber ferm jekk din issir fix-xhur tas-sajf u dawn għal raġunijiet tagħhom ma riduhx. Il-president u l-kumitat għarfu jkunu prudenti iżda fl-istess ħin riżoluti li ma jħallu 'l ħadd ifixkel.

Kitbu żewġ ittri lill-Arċisqof. Fl-ewwel waħda dik tas-6 ta' Diċembru talbu l-intervent dirett tiegħu. Issa kienet il-waqt li jagħfsu għall-konklużjoni ta' din il-ġrajja. F'ittra oħra nhar id-29 ta' Diċembru 1988 fakkru lill-arċisqof fil-wegħda li kienet saret mill-arċipriet u l-kleru li wara l-festa ta' l-1988 kienu se jitkellmu ma' l-Għaqdiet Żwieten biex jinstab tarf tal-kwistjoni kollha. Din il-mossa rnexxiet u l-istorja kompliet hekk. Jirrankonta Joe Agius, ex-Segretarju.

11 ta' Frar 1989 – Il-Vigarju l-ġdid Mgr. Anetto Depasquale laqqa' l-arċipriet u l-kleru taż-Żejtun fil-kurja fejn ġiet miflija mill-ġdid it-talba għat-trasferiment tal-festa.

27 ta' Frar – Ħarġet l-istedina biex l-Għaqdiet Żwieten konċernati mal-festa niltaqgħu fil-kurja l-Ħamis 2 ta' Marzu sabiex niddiskutu l-kwistjoni.

2 ta' Marzu – Għal-laqgħa fil-kurja attendew rappreżentanti tal-Kunsill Parrokjali, l-Għaqda Badna Żejtun, l-Għaqda Mużikali Beland, Ċirkolu Mużikali Santa Katerina, Għaqda Dilettanti tan-Nar u l-Għaqda ta' l-Armar.

Il-fehma ġenerali kienet li minħabba l-inċertezza

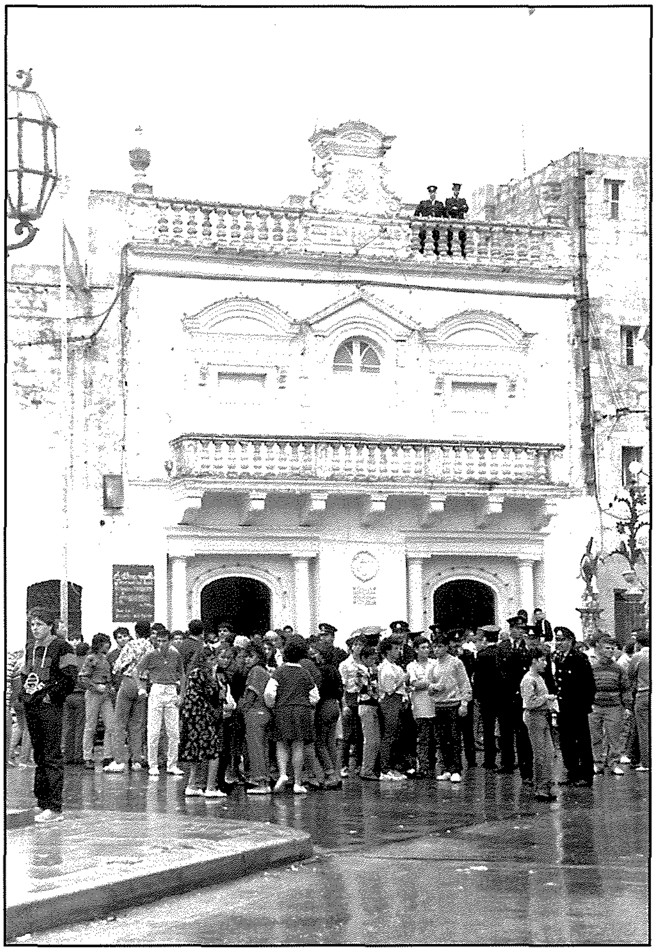

tat-temp ma kienx baqa' lok għall-festa f'Novembru u kulħadd qabel li għandha tinsab data ġdida għall-festa, jew fil-bidu inkella fi tmiem is-sajf. Wara, il-vigarju ppropona li ssir konsultazzjoni b'forma ta' *sampling* xjentifiku. Ir-rappreżentanti kollha kienu tal-fehma li dan kien diġà sar meta ġie organizzat ir-referendu, u r-riżultat globali kien wieħed negattiv. Deher li l-vigarju kien ippressat minn element mistur mill-parroċċa. Meta l-vigarju baqa' jinsisti dwar il-proposta tiegħu, id-delegazzjoni ta' l-Għaqda Banda Żejtun ħarġet 'il barra mil-laqgħa. B'din il-mossa rbaħna fuq l-element puritan.

Il-Ħamis 16 ta' Marzu – L-Għaqdiet Żwieten ġew mistiedna għal-laqgħa oħra fil-kurja biex nipproponu data ġdida għall-festa. Għalhekk l-Għaqdiet qablu li jkun aħjar li niltaqgħu qabel, biex immorru miftehma. Iltqajna fil-bini tal-knisja. Il-laqgħa tmexxiet b'għaqal kbir minn Dun Ġużepp Desira li kien qed jirrappreżenta lill-Arċipriet Dun Ġużepp Theuma li kien ma jiflaħx sew.

Wara diskussjoni fit-tul b'mod l-aktar dirett u ċar, ikkonkludejna li data f'nofs Settembru kienet toħloq problemi ta' maltemp, u fiċ-ċirkostanzi l-aħjar żewġ dati possibbli kienu: **fil-bidu tas-sajf, it-tielet Ħadd ta' Ġunju, jew fl-aħħar tas-sajf, l-aħħar Ħadd ta' Awissu**.

18 ta' Marzu 1989 – Iltqajna l-kurja mal-Vigarju Ġenerali Mgr. Annetto Depasquale u s-Segretarju Dun

Ġwann Galea. Dun Ġużepp Desira f'isem l-Għaqdiet Żwieten ippreżenta d-dati proposti minna u l-kurja stedinniha tagħżel hi l-aktar proposta favorevoli għal kulħadd jiġifieri bejn it-tielet Ħadd f'Ġunju jew l-aħħar Ħadd f'Awissu. Dun Anton Tabone li kien għadu kemm sar viċi-parroku rrappreżenta lill-kleru taż-Żejtun. Meta deher li kulħadd kien kuntent huwa intervjena u qal, "*aħna l-kleru għandna xi riservi.*" Xammejna li kien se jitħarbat kollox u l-President Joe Attard waqqfu ħesrem għax min kellu r-riservi kien messu tkellem qabel u mhux fl-aħħar meta kulħadd kien miftiehem!

Għalhekk il-vigarju f'isem l-Arċisqof Mgr. Ġużeppi Mercieca laqa' dawn il-proposti u wiegħed li jagħti deċiżjoni definittiva mill-aktar fis possibbli.

6 ta' April 1989 – Konna nistennew li d-deċiżjoni titħabbar sa Ħadd il-Għid, jiġifieri fis-26 ta' Marzu, jew il-Ħadd ta' wara. Iżda saħħet l-Arċipriet, ir-Rev. Kan. Dun Ġużepp Theuma kienet marret għall-agħar. Kien ġie infurmat bl-iżviluppi kollha u kien sar jaf bil-ftehim propost. Il-mewt tiegħu, li niktet liż-Żwieten kollha ġrat fis-6 ta' April. Aħna konvinti, li kien għalih kien jirranġa l-kwistjoni mill-ewwel.

14 ta' April 1989 – Fl-aħħar tħabbar id-digriet li stabilixxa *il-Ħadd qrib in-nofs tax-xahar ta' Ġunju li fih l-aktar ikun possibbli li tiġi ċċelebrata din il-festa,* bħala d-data l-ġdida tal-festa ta' Santa Katerina fiż-Żejtun. Dan id-digriet kellu jibda jseħħ mis-sena 1990. Għalhekk l-aħħar festa f'Novembru saret fis-sena 1989.

12 ta' Novembru 1989 – Billi data mhux fissa għall-festa f'Ġunju setgħet tkun ta' disgwid, wara ħidma mill-arċipriet il-ġdid ir-Rev. Dun Karm Farrugia u ż-żewġ Għaqdiet Mużikali Żwieten u bi qbil mal-kleru, tħabbar li data ġdida tal-festa f'Ġunju kellha tkun waħda fissa għat-tielet Ħadd f'Ġunju. Għalkemm qatt ma nsistejna li din tkun bilfors id-data tal-festa ta' Santa Katerina fiż-Żejtun, din kienet id-data preferita ta' l-Għaqda Banda Żejtun. Id-destin ried li fl-aħħar kulħadd qabel ma' din id-data.

18 ta' Novembru 1989 – Saret l-aħħar festa f'Novembru. Biex nibqgħu konsistenti mad-deċiżjoni li konna ħadna f'Marzu ta' l-1987. L-Għaqda Banda

Mejju 1990 Il-wasla tal-Papa Ġwanni Pawlu II

Żejtun reġgħet ma ħaditx sehem fil-festa. Fil-fatt it-temp għat-tielet sena konsekuttiva reġa' ma kienx galbu. Tħassru l-attivitajiet esterni u għalkemm il-purċissjoni saret bil-ġiri, daħlet fix-xita.

17 ta' Ġunju 1990 – Saret l-ewwel festa fis-sajf. Għalkemm kien għad baqa' xi wħud li baqgħu sentimentalment marbuta mad-data tal-festa f'Novembru, u dawn aħna dejjem fihmnihom, il-kotra qablet li din kienet svolta 'l quddiem mill-akbar għall-ġid taż-Żwieten kollha.

L-ewwel programm li sar meta l-festa bdiet issir fis-sajf, Ġunju 1990

Sa ma wasalna għall-ftehim aħħari stinkajna u ġieli batejna. Iżda qatt ma nkiseb xejn mingħajr sagrifiċċju. Illum ninsabu magħqudin lkoll fi ħsieb wieħed. Irridu naħdmu lkoll flimkien, arċipriet, kleru u l-Għaqdiet Żwieten kollha, sabiex il-festa ta' Santa Katerina tħalli l-akbar ġid possibbli għaż-Żwieten kollha.

Bandalora Artistika u Prezzjuża

Wieħed mill-effetti ewlenin tat-trasferiment tal-festa għas-sajf kienet spinta kbira 'l quddiem għat-tiżjin ta' kull xorta. Veru li bandalora artistika tinżamm l-aktar ġewwa iżda din tintrama fuq il-planċier waqt il-programm vokali u strumentali u tinġarr trijonfalment fil-marċ li l-Banda Żejtun tesegwixxi qabel il-programm. Kien xieraq li l-Għaqda Banda Żejtun ikollha l-bandalora artistika u prezzjuża tagħha.

Lawrence Bartolo li kien dak iż-żmien kaxxier tas-Soċjetà ħalla miktub hekk.

Kien għall-bidu ta' l-1989 meta jien

flimkien ma' Joe Abela u Anthony Delia, iddeċidenja li nħeġġu lill-membri u partitarji numerużi ta' l-Għaqda tagħna biex nirregalaw lill-każin bandalora artistika. Konna nafu li deħlin għal biċċa xogħol iebsa iżda konna żgur li se nsibu l-għajnuna, għaliex konna nafu li din kienet ix-xewqa ta' bosta membri u ħbieb ta' l-Għaqda Banda Żejtun. Konna nafu wkoll li n-nefqa kienet se tkun kbira għax kulħadd xtaq li jkollna bandalora fl-aqwa tradizzjoni artistika, maħduma b'rakkmu tad-deheb bi kwarniċjun tal-fidda. Iżda konna lesti li nagħmlu kollox bil-qalb u kif jixraq.

Konsulent għal dan ix-xogħol kien il-Pittur Żejtuni Toutsaint Busuttil, filwaqt li d-disinjatur kien is-Sur J. Treeby żli lesta sa Awissu ta' l-1989.

Is-Sinjura Emmanuela Galea mill-Imqabba, għamlet ix-xogħol kollu tar-rakkmu li nbeda f'Marzu ta' l-1990 u tlesta f'Mejju ta' l-1991. Kemm il-bellus aħmar kif ukoll l-ornamenti tal-ħjut tad-deheb, antaċċjoli u fjokki nxtraw minn Ruma.

Fl-istess żmien konna qed naħsbu biex jinbeda x-xogħol fuq il-kwarniċjun tal-fidda li miegħu tiddendel il-bandalora. Din hi sengħa oħra artiġjanali li f'pajjiżna hawn ftit min baqa' jaħdem fiha. Wara konsultazzjoni l-ftehim għal dan ix-xogħol sar mas-Sur John Bartolo arġentier mill-Isla. Id-disinn sar ukoll mis-Sur J. Treeby u s-Sur Bartolo beda x-xogħol ta' l-immartellar tal-fidda f'Diċembru ta' l-1991 u tlesta f'Mejju ta' l-1992. B'hekk ix-xogħol fuq il-bandalora kien komplut minn kollox.

Fl-20 ta' Ġunju 1992, proprju lejlet l-festa, il-bandalora artistika ġiet ippreżentata lill-President ta' l-Għaqda, is-Sur Joe Attard, li rċiviha għan-nom ta' l-Għaqda Banda Żejtun. Din kienet opra oħra ta' ġieħ lill-Għaqda Banda Żejtun u liż-Żwieten kollha. Bil-preżentazzjoni tal-bandalora fuq il-planċier artistiku twattqet ħolma oħra tagħna lkoll.

Fl-2003 għas-70 sena mit-twaqqif ta' l-għaqda l-Banda tellgħet programm maestuż fit-teatru Pandora. Ma naqas l-impenn sħiħ tal-Banda Żejtun fil-festi ċentinarju ta' Santa Katarina. Ta' min isemmi l-akkademja mużikali li ttellgħet fil-knisja Parrokkjali nhar l-10 ta' Ġunju 2005. Il-Banda esegwiet Preghiera a Santa Katarina

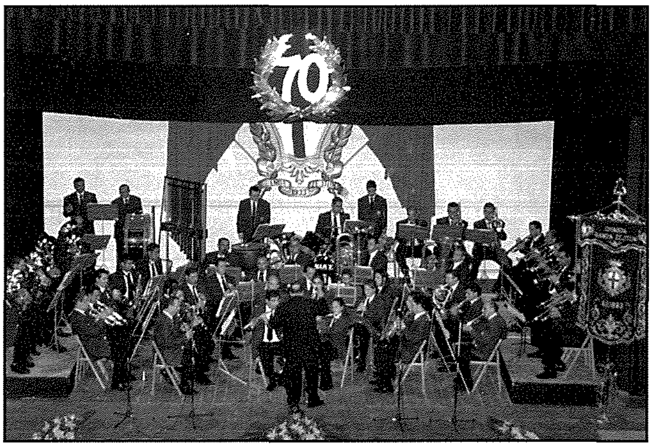

Verġni u Martri ta' Mro. John J. Pace, is-Sinfonija in Fra Maggiore ta' Frank Diacono u l-Oratorju mpekkabli l-Mara li laqtitna lkoll mużika ta' Mro. Raymond Zammit fuq kitba ta' Peter Miceli Saydon.

Bħala tifkira ta' l-1700 mill-martirju ta' Santa Katarina, l-Għaqda Banda Żejtun ikkomissjonit vara biex titpoġġa ġewwa niċċa fis-sala tal-bar, xogħol l-iskultur il-Kavallier Alfred Camilleri Cauchi u ġiet imbierka mill-Arċipriet preżenti, Dun Eric Overend waqt Quddiesa solenni fil-każin.

Kien wasal iż-żmien biex it-treġija tal-Banda tiġi mġedda u fuq l-inspirazzjoni ta' l-Oratorju fil-Festi ċentinarji u l-entużjażmu persoanli l-kumitat sejjaħ lil Mro. Raymond Zammit biex ikompli l-kultura mużikali fi ħdan l-Għaqda Banda Żejtun. Mro. Raymon Zammit aċċetta u b'hekk fl-2006 sar it-tmiem surmast fl-istorja ta' l-Għaqda Banda Żejtun.

F'Novembru ta' l-istess sena ttella' programm mużikali fil-Pandora okkażjoni oħra memorabbloi li żgur mhux se tintesa. Dan il-programm sar appuntanment annwali, li qed jittellgħa viċin il-festa liturġika ta' Santa Katarina.

Din kienet il-mixja li din is-soċjetà għamlet tul il-milja tas-snin. Grazzi lil dawk kollha li hadmu u stinkaw biex żammew ħaj l-isem ta' din l-għaqda qalbenija u leali lejn is-soċjetà.

Jalla bl-għajnuna ta' Santa Katarina l-Għaqda Banda Żejtun tibqa' trawweam, tgħallem u tferraħ bil-mużika tagħha lill-poplu Żejtuni tul is-snin b'impenn sħiħ lejn il-ġejjieni.